

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 839/2023
04.10.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић, Зорице Булајић, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Сенада Ласло, адвокат из ..., против тужене Установе социјалне заштите геронтолошког центра „Нови Сад“ из Новог Сада, чији је пуномоћник Слободан Бељански, адвокат из ..., ради исплате и утврђења ништавости, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4393/22 од 26.10.2022. године, у седници одржаној 04.10.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиље изјављена против преиначујућег дела пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4393/22 од 26.10.2022. године.

НЕ ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4393/22 од 26.10.2022. године у потврђујућем делу у односу на став седми изреке пресуде Основног суда у Новом Саду П1 1173/21 од 22.06.2022. године, као изузетно дозвољеној.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4393/22 од 26.10.2022. године, у потврђујућем делу у односу на став седми изреке пресуде Основног суда у Новом Саду П1 1173/21 од 22.06.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 1173/21 од 22.06.2022. године, ставом првим изреке, тужбени захтев тужиље је делимично усвојен. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од 01.02.2018. године до 22.03.2021. године исплати износ од 124.273,52 динара са затезном каматом од 26.02.2022. године до исплате, као и износ од 27.777,98 динара на име затезне камате обрачунате од доспелости до 25.02.2022. године. Ставом

трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од 01.02.2018. године до 22.03.2021. године преко досуђеног износа на име главнице од 124.273,52 динара са затезном каматом од 26.02.2022. године до исплате до тражног износа од 269.007,87 динара са затезном каматом од 26.02.2022. године до исплате, као и на име законске камате преко досуђеног износа од 27.777,98 динара до траженог износа од 60.352,28 динара. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужилји на име накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора за период од 01.02.2018. године до 22.03.2021. године исплати износ од 87.696,20 динара са затезном каматом од 26.02.2022. године до исплате, као и износ од 19.023,68 динара на име затезне камате обрачунате од доспелости до 25.02.2022. године. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље на име накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора за период од 01.02.2018. године до 22.03.2021. године и то преко досуђеног износа на име главнице од 87.696,20 динара са затезном каматом од 26.02.2022. године до исплате до тражног износа од 130.796,75 динара са затезном каматом од 26.02.2022. године до исплате, као и на име законске камате преко досуђеног износа од 19.023,68 динара до траженог износа од 28.447,90 динара. Ставом шестим изреке, одбијен је тужбени захтев у делу којим је тужиља тражила да јој тужени на име неисплаћене увећане зараде за рад недељом за период од 01.02.2018. године до 22.03.2021. године исплати износ од 1.711,90 динара са затезном каматом од 26.02.2022. године до исплате, као и затезну камату обрачунату од доспелости до 25.02.2022. године у износу од 202,91 динара. Ставом седмим изреке, одбијен је тужбени захтев у делу којим је тужиља тражила да се утврди да су Анекс број 1 (из октобра 2017. године) уговора о раду број 2363/1 од 09.10.2015. године и Анекс број 3 (од 16.10.2020. године) уговора о раду број 2363/1 од 09.10.2015. године, закључених између тужиље и тужене апсолутно ништави и не производе правно дејство. Ставом осмим изреке, обавезан је тужени да тужилји на име трошкова парничног поступка исплати износ од 80.500,00 динара са затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. Ставом деветим изреке, ослобођена је тужиља обавезе плаћања трошкова судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4393/22 од 26.10.2022. године, жалба тужиље је одбијена и првостепена пресуда у побијаном одбијајућем делу тужбеног захтева потврђена, а жалба туженог је усвојена и првостепене пресуда у усвајајућем делу тужбеног захтева преиначена, тако што је тужбени захтев ради обавезивања тужене да тужилји на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од 01.02.2018. године до 22.03.2021. године исплати износ од 124.273,52 динара са затезном каматом од 26.02.2022. године до исплате, као и износ од 27.777,98 динара на име затезне камате обрачунате од доспелости до 25.02.2022. године, на име накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора за период од 01.02.2018. године до 22.03.2021. године исплати износ од 87.696,20 динара са затезном каматом од 26.02.2022. године до исплате, као и износ од 19.023,68 динара на име затезне камате обрачунате од доспелости до 25.02.2022. године, као и да јој накнади трошкове парничног поступка у износу од 80.500,00 динара са затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате, одбијен.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену у потврђујућем делу у односу на утврђење ништавости анекса уговора о раду, преиначујућем делу и одлуци о трошковима поступка тужиља је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и

погрешне примене материјалног права, с позивом на одредбе члана 403. став 2. тачка 2. и 404. Закона о парничном поступку.

Тужени је поднео одговор на ревизију, захтевајући накнаду трошкова.

Одлучујући о изјављеној ревизији, у односу на преиначени део, на основу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, Врховни суд је нашао да ревизија тужиле није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је у радном односу код туженог од 19.03.2014. године на пословима ... на ..., са коефицијентом за обрачун плате од 7,43. У периоду потраживања тужени је тужилци обрачунавао и исплаћивао плату тако што је основицу коју објављује Влада РС множио са коефицијентом радног места за послове које је тужилца обављала (7,43) а који метод обрачуна плате тужени примењује за запослене од почетка примене Закона о платана у државним органима и јавним службама од 2001. године. Како је добијена висина основне плате за сваки месец спорног периода била мања од износа минималне зараде, тужени је тужилци вршио допуну плате до износа минималне зараде, те је у спорном периоду тужилци исплаћивана плата у висини минималне зараде. У спорном периоду тужилца је користила годишњи одмор, али тужени није исплатио накнаду трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора, нити је обезбедио исхрану у току рада. Изведен је доказ вештачењем од стране судског вештака економско-финансијске области. Утврђена је висина потраживања накнаде за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора према ефективним сатима рада тужилце спрам најповољнијих параметара за туженог у упоредним важећим колективним уговорима у Републици Србији (дневни износ за накнаду трошкова за исхрану у току рада у висини од 250,00 динара – бруто, 175,25 динара – нето) и месечни износ регреса у висини 1/12 минималне зараде у РС (прва варијанта), спрам параметара прописаних Општим колективним уговором из 2008. године (друга варијанта) и спрам увећања коефицијената спрам почетка примене Закона о платама у државним органима и јавним службама (трећа варијанта). Анексом уговора о раду број 2771/1 од 13.10.2017. године у члану 1. измењена је одредба члана 11. Уговора о раду па је уговорено да је пуно радно време тужилце 40 сати недељно у оквиру петодневне радне недеље организовано тако да је од понедељка до петка прва смена од 7,00 – 15,00 сати, друга смена од 9,00 – 17,00 сати, субота, недеља и празници од 8.30-16,30, све са одмором у току дневног рада од 30 минута. Анексом уговора о раду број 3235/1 од 07.10.2020. године измењена је одредба члана 11 Уговора о раду тако да пуно радно време износи 40 часова недељно и да се због потребе организације рада пуно радно време утврђује као просечно недељно време на месечном нивоу, а почетак и завршетак радног времена, распоред рада, дневни и недељни одмор се утврђују у складу са законом.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев за исплату накнаде за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора налазећи да наведне накнаде нису садржане у коефицијенту, с обзиром да је у спорном периоду тужени тужилци исплаћивао плату у висини

минималне зараде. Тужени је дужан да те накнаде исплати у износу утврђеном вештачењем спрам најповољнијих критеријума у упоредним важећим колективним уговорима у РС, имајући у виду да се наведени ПКУ односе на предузећа која се финансирају из буџета.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев који се односи на исплату топлог оброка и регреса, из разлога што су у складу са чланом 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама, који је *lex specialis* у односу на Закон о раду, ове накнаде садржане у коефицијенту за обрачун плата, што значи да се исте остварују кроз обрачун и исплату плата услед чега нема основа да се примењују најповољнији критеријуми, односно параметри у тренутно важећим колективним уговорима у РС.

По оцени Врховног суда, неосновано се ревизијом указује да је другостепени суд погрешно применио материјално право када је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев.

Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 157/20), прописује начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе (члан 1. став 1. тачка 3). Одредбом члана 3. став 1. тог Закона, прописано је да основицу за обрачун и исплату плата утврђује Влада, осим за председника Републике, народне посланике и именована, постављена и запослена лица у службама председника Републике и Народне скупштине Републике Србије. Одредбом члана 4. став 1. истог Закона, прописано је да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а став 2. истог члана, прописује да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Посебан Колективни уговор за социјалну заштиту у РС („Службени гласник РС“ бр.11/15, 8/18) и Посебан Колективни уговор за социјалну заштиту у РС („Службени гласник РС“ бр.29/19, 60/20) у одредби члана 57. прописује елементе за утврђивање плате, тако да се плата запосленог утврђује у складу са законом и овим уговором.

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 95/18), у одредби члана 111. став 1. и 2. прописано је да запослени има право на минималну зараду за стандардни учинак и време проведено на раду, а да се минимална зарада одређује на основу минималне цене рада утврђене у складу са овим законом, времена проведеног на раду и пореза и доприноса који се плаћају из зараде; чланом 118. став 1. прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду и то, између осталог, за исхрану у току рада, ако послодавац ово право није обезбедио на други начин (тачка 5) и регрес за коришћење годишњег одмора (тачка 6), а према ставу 2. истог члана, висина трошкова из става 1. тачка 5. овог члана мора бити изражена у новцу. Одредбе овог Закона примењују се и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није другачије одређено, на основу одредбе члана 2. став 2. тог закона.

Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01... 19/21), коју је Влада Републике Србије донела на основу члана 8. Закона о платама у државним органима и јавним службама, утврђени су коефицијенти за обрачун плата запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Одредбом члана 2. став 1. тачка 11. те Уредбе, утврђени су коефицијенти за обрачун исплата запослених из члана 1. ове Уредбе, које се примењују на запослене у социјалној заштити.

У конкретном случају, тужилца је запослена у установи социјалне заштите, па се на утврђивање и обрачун њене плате, као и накнада и додатака по основу рада примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама. Примена Закона о раду прописана је само за случај када посебним законом положај, права, обавезе и одговорностим запослених нису другачије уређени. Пошто посебан закон – Закон о платама у државним органима и јавним службама прописује да коефицијент за обрачун плате садржи и додатак за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, следи да та одредба посебног Закона искључује примену опште норме из Закона о раду. Посебним Колективним уговором за социјалну заштиту у Републици Србији („Службени гласник РС“, бр. 11/15 и 8/18) и Посебним Колективним уговором за социјалну заштиту у Републици Србији („Службени гласник РС“, бр. 29/19, 60/20) није предвиђено право запослених на накнаду трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора. Дакле, како на основу члана 4. став 2. цитираног Закона о платама у државним органима и јавним службама као *lex specialis*, произлази да су примања по основу накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора садржана у коефицијенту као једном од елемената плате, то не постоји правни основ за остваривање предметног права тужилце. Тај основ не постоји ни у општем акту. Стога је правилан закључак другостепеног суда да тужилци не припада право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора пошто су те накнаде садржане у коефицијенту њене плате, па чињеница да јој је у спорном периоду исплаћивана минимална зарада (као она основна плата која се исплаћује у тој висини и у ситуацији када је била нижа од минималне зараде) по оцени Врховног суда без утицаја на другачију одлуку јер она не активира права из Закона о раду као општег закона.

Правилно је одлучено и о накнади трошкова поступка на основу члана 165. став 2. у вези чланова 153. став 1. и 154. Закона о парничном поступку.

Из изложених разлога, Врховни суд је применом одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку одлучио као у ставу првом изреке.

Одлучујући о дозвољености ревизије у преосталом делу који се односи на утврђење ништавости анекса уговора о раду на основу члана 404. став 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011 ... 18/20), у вези члана 92. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, број 10/23), Врховни суд је оценио да нема места одлучивању о ревизији као изузетно дозвољеној на основу одредбе става 1. тог члана. Наиме, предмет тражене правне заштите је утврђење ништавости Анекса број 1 уговора о раду из октобра 2017. године и Анекса број 3 уговора о раду од 16.10.2020. године које је тужилца закључила са туженим, а правноснажном пресудом

је тужбени захтев одбијен као неоснован. О овом праву тужиље, судови су одлучили уз примену материјалног права које је у складу са правним схватањем израженим кроз одлуке Врховног суда, у којима је одлучивано о истоветним захтевима тужилаца, са истим или сличним чињеничним стањем и правним основом, па у конкретном случају не постоји потреба за разматрањем правних питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, као ни потреба уједначавања судске праксе или новог тумачења права. Поред тога, тужиља није уз ревизију доставила пресуде из којих би произлазио закључак о различитом одлучивању у истој правној ствари, при чему правилна примена права у споровима са тужбеним захтевом као у конкретном случају зависи од утврђеног чињеничног стања. Наводима ревизије оспорава се утврђено чињенично стање, што у поступку по ревизији није дозвољено по члану 407. став 2. Закона о парничном поступку. Из наведених разлога, одлучено је као у ставу другом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије у том делу у смислу члана 410. став 2. тачка 5. Закона о парничном поступку, Врховни суд је нашао да ревизија није дозвољена.

Тужба у овој правној ствари поднета је 22.03.2021. године. Предмет тужбеног захтева је утврђење ништавости Анекса број 1 уговора о раду од 13.10.2017.године којим је измењен уговор о раду ради усаглашавања са 1. Анексом Колективног уговора туженог од 22.09.2017.године који се односи на утврђивање пуног радног времена (које износи 40 сати недељно) и распореда радног времена, као и Анекса број 3 уговора о раду од 16.10.2020.године којим је у складу са чланом 33 став 1 тачка 9 Закона о раду измењен члан 11 уговора о раду тако да гласи:“Пуно радно време у трајању од 40 сати недељно“.

Према природи тражене правне заштите, ова парница спада у парнице из радних спорова.

Одредбом члана 441. Закона о парничном поступку, прописано је да је у парницама из радних спорова ревизија дозвољена у споровима о заснивању, постојању и престанку радног односа. Ван ових радних спорова ревизија није дозвољена, осим уколико се тужба не односи на новчано потраживање, када се примењује општи режим допуштености овог правног лека, према вредности спора.

Имајући ово у виду, као и да се у конкретном случају не ради о парници из радног спора у смислу члана 441. Закона о парничном поступку (код којих је ревизија увек дозвољена), иако тужиља тужбом тражи заштиту права из радног односа, предмет тражене правне заштите није заснивање, постојање или престанак радног односа, већ да се утврди ништавост анекса уговора о раду, које је тужиља закључила са туженим (којима је измењен део уговора о раду који се односи на радно време) то ни ревизија тужиље није дозвољена.

На основу изнетог, применом члана 413. Закона о парничном поступку, Врховни суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

Врховни суд је одбио захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију, с обзиром да нису били нужни за вођење ове парнице, у смислу члана 154. став 1. ЗПП,

због чега је у смислу одредбе члана 165. став 1. ЗПП одлучио као у ставу четвртом изреке.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић